

EESTI KEELE RIIGIEKSAM 2019

KIRJUTAMISOSA HINDAMISJUHEND

1. Kirjutamisosa hindavad kaks teineteisest sõltumatut hindajat.
2. Hindamisjuhendi osa on skaala (vt lk 4), mille alusel hinnatakse nelja aspekti: sisu, õigekeelsust/õigekirja, stiili/sõnastust ja vormi/ülesehitust.
3. Iga hinnatava aspekti eest antud punktid (skaalal 0–5) märgitakse hindamisprotokollis.
4. Hinnatavate aspektide osatähtsus lõpptulemuses on erinev (sisu 25 punkti, õigekeelsus 20 punkti, stiil/sõnastus 10 punkti, vorm/ülesehitus 5 punkti).
5. Kui kahe hindaja tulemuste erinevus on suurem kui 30%, hinnatakse kirjandit kolmandat korda.
6. Lõpptulemuseks kujuneb kahe lähema tulemuse keskmine.
7. Eesti keele riigieksami hindamine on anonüümne.
8. Eksamitööle vigu ei märgita. Hindaja teeb iga hinnatud eksamitöö kohta märkmed eraldi lehele.

Sisu hindamine

1. Hindamisel arvestatakse ülesandele vastavust: kirjand on argumenteeriv ja sidus umbes 400-sõnaline kirjakeelne tekst, milles eksaminand on püstitanud probleemi(d), esitanud poolt- ja vastuväiteid, põhjendanud neid ning illustreerinud sobivate näidetega. Näited peavad vastama ülesandepüstituses toodud valdkonnale/valdkondadele. Neile võib eksaminand soovi korral lisada näite/näiteid enda valitud valdkonnast.
2. Õpilane võib käsitluse toena kasutada alustekste (tsitaadid, lugemisosa tekstid), neid refereerida või tsiteerida, kuid kui kirjandis on kasutatud üksnes alusteksti(de) mõtteid või kui alustekst(id) on (ulatuslikult) ümber kirjutatud, siis langetatakse sisu tulemust.
3. Kogu kirjand hinnatakse 0 punktiga, kui see ei põhine eksamiülesandel või on lühem kui 250 sõna. Erandkorras võib 250 sõnast lühemat kirjandit hinnata siis, kui see põhineb kirjutamisosa ülesandel, on arutlev ja sidus ning moodustab terviku.

Õigekeelsuse hindamine

1. Õigekeelsusvigadeks loetakse ortograafiavead (täheortograafia, algustäheortograafia, kokku- ja lahkukirjutamine, lühendamise, kirjavahemärgistus jne) ja vormimoodustusvead (v.a õigekeelsussõnaraamatus toodud argikeelsed vormid).
2. Kõik vead on täisvead.
3. Kõrvallause, lauselühendi, kiilu, sh ütte ja hüüundi, järellisandi ja -täiendi ning lisanditaoliste määruste puhul loetakse ära jäetud komad või mõttekriipsud üheks veaks.
4. Kirjandis arvestatakse üheks veaks
 - 1) ühes sõnas esinevad eri tüüpi õigekeelsusvead;
 - 2) samas sõnas või morfoloogilises vormis korduvad vead;
 - 3) sama lausetarindi puhul korduvalt ära jäetud või ülearune kirjavahemärk või kahepoolne vahemärk (jutumärgid, sulud);
 - 4) kõrvallause, lauselühendi, kiilu, sh ütte ja hüüundi, järellisandi ja -täiendi ning lisanditaoliste määruste puhul korduvalt ära jäetud koma(d) või mõttekriips(ud);
 - 5) sama lausetüübi puhul korduvalt ära jäetud lõpumärk.
5. Korduvateks vigadeks loetakse
 - 1) samas tarindis või lauseümbruses koma(de) puudumine, nt põimlauses sarnases ümbruses (NB! *kuhu-/kus-/kust*-laused lugeda üheks veaks);
 - 2) täiendkõrvallauses koma(de) puudumine (sõltumata asesõna käändevormist, nagu *mis-*, *mille-*, *mida-*, *millega*; *kes-*, *kellele-*, *kellest*-vormiga algavad täiendkõrvallaused) (NB! *kes-* ja *mis-*pronoomeniga lausete komastamise vead loetakse eri vigadeks);
 - 3) eksimused veaohlikus sõnatüübis sama vormi moodustamisel, nt astmevahelduslike *ik*-liiteliste sõnade sama käändevormi moodustamise vead (nt osastavavormid **mõistliku*, **tuleviku*); vead *kontsert*-tüüpi võõrsõnade käänamisel ning *pesa-* ja *kõne*-tüüpi sõnade osastavavormide moodustamisel (nt **kontsertile*, **asfaltile*; *austas* **pere*, *kuulas* **kõne*);

- 4) eksimused *likkus*-liitelistes sõnades käändevormist sõltumata (nt omastav *avalikuse*, nimetav *tegelikus*);
- 5) *si*-vorm mitmuse osastavas (nt *tublisi, külasi, vendasi*) muuttüübist sõltumata.
6. Erinevateks vigadeks loetakse sidesõnaga *nagu* tarindite komastamise vead eri lauseümbrustes, nt järeltäiendilises lauses, kus *nagu* on kasutusel tähenduses 'näiteks'; kõrvallause alguses; võrdlustarindis.
7. Veaks ei loeta punkti pealkirja lõpus. (NB! Mittetsitaadilise pealkirja jutumärkidesse panek on interpunktsiooniviga.)
8. ÕSis toodud argikeelsete vormide kasutust (nt *keegi* < *kellegisse, kellegis, kellegist jne*>; *miski* < *millegisse, millegis, millegist jne* >; *nüri* <-da, -dat>; *mõru* <-da, -dat>; *julgema* <*julenud, juletakse, juletud*>; *üles* <*ülesse*> jne arvestatakse stiili hindamisel, mitte õigekeelsuse hindamisel.
9. Ilmselge hooletusviga (nt *nõuab enale, tänapäeva, mingil ajahetkel* vms) jäetakse hindamisel arvestamata. Kui hooletusveal ja õigekeelsusveal on raske vahet teha, loetakse see õigekeelsusveaks (nt *keskond* vms).
10. Ebakorrektsed tähekujust ei arvestata veana, kui tegemist on käekirja süsteemse eripäraga.

Stiili hindamine

1. Stiili hinnatakse üldmulje põhjal, **vigade arvu arvestamata**.
2. Stiili hinnatakse, lähtudes konkreetsest eksamitööst. Arvestatakse, et autori taotlused mõjutavad stiili. Stiili hindamisel arvestatakse eelkõige sõnastuse ladusust ja täpsust ning sõnavara rikkust.
3. Stiili eksimustena ei käsitata sõnu, mis on ÕSis märgitud vähem soovitatavaks, nt {*igapäevaselt*} > *iga päev*; {*usaldus* {*panga suhtes*}} > *panga vastu*; {*kaardistab*} > *selgitab välja*; {*erinevaid ameteid*} > *mitut ametit*; {*arenguid*} > *sündmusi*; {*kaasaegne*} > *tänapäevane, moodne*; {*valmistab ette*} > *koostab, teeb*.
4. ÕSis toodud argikeelsete vormidega liialdamist käsitatakse stiili eksimustena.

Vormi hindamine

1. Kui kirjand on pealkirjastamata, langetatakse vormi tulemust ühe punkti võrra.
2. Liigendusviga ei arvestata, kui uut mõtet on alustatud uuel realt tühikuta (lõigud on vormistatud plokkidena).
3. Käekirja tõttu ebaselgeid kohti võib hindaja tõlgendada veana.
4. Ebakorrektselt vormistatud teksti puhul (nt tekst on soditud, lõike pole võimalik eristada jms) võib vormi tulemust langetada ühe punkti võrra.

Vaegkirjutaja lühikirjandi hindamine

1. Vaegkirjutaja kirjandi sisu, stiili ning vormi hinnatakse üldistel alustel.
2. Vaegkirjutaja õigekeelsust hinnatakse diferentseeritult.
3. Õigekeelsusvigadeks loetakse vaid düsgraafiast tulenematuid vigu.
4. Veaks ei loeta eksimusi häälikute järjekorra ja pikkuse märkimisel.
5. Vaegkirjutaja kirjandi hindamisel kirjutatakse hindamisprotokolli märkus „Düsgraafia, hinnatud diferentseeritult“. Riigieksamitunnistusele märgitakse eksami tulemus täiendavate kommentaarideta.

Kirjandi hindamisskaala

PUNKTID	SISU	ÕIGE-KEELSUS	STIIL	VORM
5	- Tekst põhineb eksamiülesandel. - Tekst on arutlev kirjand. - Probleemikäsitus on põhjalik. - Tekst on üldistusjõuline. - Analüüs ja argumentatsioon on väga hea. - Argumente toetavad näited on asjakohased.	Tekstis on kuni 2 viga.	- Teksti sõnastus on selge, ladus, täpne ja isikupärane. - Sõnavara on rikkalik.	- Tekst on ülesehituselt sisulis-vormiline tervik. - Teksti liigendamine lõikudeks on loogiline ja täpne. - Tekst on sidus.
4	- Tekst põhineb eksamiülesandel. - Tekst on arutlev kirjand. - Probleemikäsitus on põhjalik. - Analüüs ja argumentatsioon on hea. - Argumente toetavad näited on asjakohased.	Tekstis on 3–4 viga.	- Teksti sõnastus on selge ja ladus. - Sõnavara on mitmekülgne.	- Tekst on ülesehituselt tervik. - Teksti liigendamine lõikudeks on üldiselt loogiline. - Tekst on sidus.
3	- Tekst põhineb eksamiülesandel. - Tekst on arutlev kirjand. - Probleemikäsitus on piisav. - Analüüs ja argumentatsioon on piisav, kuid väiteid ei ole alati põhjendatud. - Argumente toetavad näited on valdavalt asjakohased.	Tekstis on 5–6 viga.	- Teksti sõnastus on üldiselt ladus, kuid kohati ühekülgne/konarlik. - Sõnavara on piisav.	- Tekst on ülesehituselt tervik. - Teksti liigendamisel lõikudeks esineb vigu (nt teksti lõikude proportsioonid ei ole alati põhjendatud jms). - Tekst on üldiselt sidus.
2	- Tekst põhineb eksamiülesandel, kuid esineb üksikuid kõrvalekaldeid. - Tekst on arutlev kirjand, kuid sellel on kohati jutustava/kirjeldava kirjandi tunnuseid. - Probleemikäsitus on pealiskaudne / tekst on üldsõnaline. - Analüüs on pinnaline ja argumentatsioon väheveenev. - Esineb üksikuid faktivigu. - Argumente toetavaid näiteid on vähe / osa näiteid ei ole asjakohased / tsitaatide, refereeringute ja/või näidetega on liialdatud.	Tekstis on 7–8 viga.	- Teksti sõnastus on konarlik, kuid arusaadav. - Sõnavara on ühekülgne.	- Teksti ülesehituses on puudujääke (nt alguse venitatus, välja arendamata või liiga pikk lõpetus, mitmekordne algus või lõpetus jms). - Teksti liigendamisel lõikudeks esineb vigu (nt teksti lõikude proportsioonid ei ole põhjendatud jms). - Tekst ei ole kohati sidus.
1	- Tekst põhineb eksamiülesandel üldjoontes. - Tekst on valdavalt jutustav/kirjeldav kirjand. - Probleemikäsitus on lünklik. - Analüüs on puudulik, jutustamine domineerib analüüsi ja argumentatsiooni üle. - Esineb küsitavusi ja faktivigu. - Näited ei ole käsitletava probleemiga piisavalt seotud / näited puuduvad.	Tekstis on 9–10 viga.	- Teksti sõnastus on algeline ning kohati raskesti mõistetav. - Sõnavara on piiratud.	- Teksti ülesehitus on ebaloogiline (nt teksti algus ja lõpetus on käsitletava probleemiga nõrgalt seotud, teksti mõni osa ei täida sellele pandud ülesandeid jms). - Teksti liigendamisel lõikudeks esineb vigu (nt teksti lõikude proportsioonid ei ole põhjendatud jms). - Suurem osa tekstist ei ole sidus.
0	Tekst vastab eksamiülesandele osaliselt, st suurem osa mõttearendusest ei põhine ülesandel.	Tekstis on 11 või enam viga.	- Tekst on algeline ja raskesti mõistetav. - Stiil ei sobi käsitletava probleemiga.	- Tekst ei ole ülesehituselt tervik (nt teksti mõni osa (sissejuhatus, arendus, lõpetus) puudub). - Teksti liigendus on ebaloogiline. - Tekst ei ole sidus.